

SVD KULTUR

Vindlande berättelser ur ett liv

ÖVERLEVNAD Yayoi Kusamas konst invaderas av prickar och fallosar och här finns en besatthet som skrämmer och lockar. Tate Modern fördjupar bilden av den 83-åriga konstnären.

24 maj 2012 kl 01:00

MÅLERI, SKULPTUR YAYOI KUSAMA

Tate Modern, London

Tom 5 juni, därefter Whitney Museum, New York och Centre Pompidou, Paris

Den drygt 80-åriga Yayoi Kusama har ibland framställts som lekmamma, en välvillig fe som ströslar med prickar och med hisnande spegeleffekter lockar fram barnet inom oss.

Konstnären har på ett lättvindigt sätt också kopplats ihop med efterkrigstidens återhållna minimalism och popkonstens fascination för massproduktion och upprepning. Men Tate Modern köper inte dessa förenklade sanningar utan fördjupar och problematiserar.

För rasslet av prickar fanns med i hennes bildvärld redan innan hon under femtiotalets slut flyttade från Japan till USA. Hon är en exponent för sin tid och en förebådare, men hennes konstnärskap är framför allt ett utslag av hjärnans krumsprång och det omedvetna.

Nyckeln till hennes universum finns i de spröda akvarellerna och i de spindelvävsliknande målningarna där rytmiskt böljande prickmönster förvandlas till stjärnsystem som verkar fortsätta in i evigheten.

Verkliga och imaginära människor och föremål innesluts i ett nät, på en gång ett fångelse och en skyddande puppa. Det är hennes bild av tillvaron.

Upprepning som terapi och estetisk hållning präglar också hennes skulpturer och expansiva rumsgestaltningar där möbler och vardagsföremål sexualiserats. Under 60-talet låter hon ett hotfullt gytter av fallossymboler tränga ut ur sina objekt. De bulliga utväxterna blir en utsaga om sexuell frustration men också en anarkistisk kommentar till en konstvärld befolkad av män.

Idag talar man sällan högstämt om konst, men i Kusamas fall är det på

Läsarnas snittbetyg

1 betyg med 6 i snitt

Sätt ditt eget betyg:

Klicka på tärningen!

sin plats. För utan konsten hade hon inte överlevt. Med det dagliga och hårt disciplinerade arbetet i ateljén håller hon sin psykiska sjukdom med återkommande hallucinationer och tvångstankar i schack.

Varje sal i utställningen är utformad som ett koncentrerat kapitel i en vindlande berättelse som spänner över sex innehållsrika decennier. Museer och samlingar har dammsugits på legendariska verk från Kusamas storhetstid under 50-talets sista år fram till 70-talets början då hennes vacklande mentala hälsa gjorde att hon återvände till Japan.

Mötet med de nyare målningarna blir däremot en besvikelse. Trots en färgsprakande palett finns inget av de tidiga verkens stuns. Kanske ligger stumheten i uttrycket i de förändrade produktionsvillkoren. Hon är aldrig längre ensam med sina tankar i ateljén utan omgiven av en kader assistenter.

Den svenska konstvärldens förhållande till Kusama utmärks av ett mer än 30-årigt brott. Annandag jul 1965 öppnade Pontus Hultén sin grandiosa utställning Den inre och den yttre rymden på Moderna museet där Kusama och Eddie Figge var de enda kvinnliga konstnärerna.

Samma år skriver Svenska Dagbladets tidigare konstkritiker Beate Sydhoff en suggestiv text om Kusama i den inflytelserika tidskriften Konstrevy. Även författaren och redaktören Olle Granath uppmärksammar konstnären. Men sedan blir det tyst.

Konsthistorien befinner sig under ständig omförhandling och det kan ta tid innan komplicerade konstnärer når en stor publik. Efter en längre period i skugga fick Yayoi Kusama sin stora internationella upprättelse med en utställning på Museum of modern art i New York 1999. Galleristen Lars Bohman visade samma år en utställning med konstnären i Stockholm, den första och hittills enda med henne i Sverige.

Moderna äger ett högintressant textilt objekt från tidigt 60-tal med falliska former,ett inköp som gjordes 2000 när hon redan var återupptäckt och prisnivån hade skjutit i höjden.

Parallellt med satsningen på Tate Modern har ett verk av Yayoi Kusama för första gången ropats ut på en svensk auktion – på Bukowskis Contemporary som fortfarande pågick när denna tidning gick i tryck. Det rör sig om en målning från 1987 i en skarp röd nyans. Denna gång har prickarna antagit formen av risgryn som deliriskt översvämmar duken.

SOPHIE ALLGÄRDH
kultur@svd.se